Анастасія Левкова,
здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності А6 Спеціальна освіта
Житомирського державного університету імені І. Франка

Людмила Котлова,
кандидатка психологічних наук, доцентка,
завідувачка, доцентка кафедри психології, логопедії
та інклюзивної освіти
Житомирського державного університету імені І. Франка

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЛОГОПЕДИЧНОГО СУПРОВОДУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ІЗ ДИСЛАЛІЄЮ В УМОВАХ ЗЗСО

Реформування системи освіти в Україні в межах концепції «Нова українська школа» вимагає оптимізації корекційно-розвиткового супроводу дітей з особливими освітніми потребами. Найбільш поширеним мовленнєвим порушенням серед учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО) залишається дислалія. Традиційно вона розглядається як ізольоване порушення звуковимови, проте в умовах сучасного інтенсивного навчання не усунута вчасно дислалія швидко призводить до вторинних розладів – дисграфії та дислексії. Це блокує успішність засвоєння дитиною шкільної програми. З огляду на скорочення мережі спеціальних дошкільних закладів та логопунктів, навантаження на шкільних вчителів-логопедів зростає, що актуалізує потребу в модернізації теоретико-методичних підходів до організації логопедичного супроводу безпосередньо в умовах ЗЗСО.

Теоретичні основи подолання дислалії закладено у працях класиків вітчизняної логопедії (М. Савченко, Л. Фомічова). Питання організації логопедичної допомоги в умовах ЗЗСО досліджували В. Ілляшенко, Ю. Рібцун. Водночас сучасні трансформації освітнього простору вимагають переосмислення наявних методик. Більшість класичних програм розраховані на умови спеціальних дитячих садків із високою частотою занять, тоді як робота логопеда ЗЗСО жорстко обмежена шкільним розкладом та часовими рамками.

Мета статті – теоретично обґрунтувати ключові напрями модернізації логопедичного супроводу молодших школярів із дислалією в умовах сучасного ЗЗСО. Методи дослідження включають системно-структурний аналіз науково-методичної літератури, компаративний аналіз підходів до корекції дислалії та моделювання процесу логопедичного супроводу в закладах освіти.

Модернізація логопедичного супроводу в школі має спиратися на розуміння того, що сучасна дислалія часто має коморбідний (поєднаний) характер. Все частіше у першокласників діагностується функціональна дислалія, ускладнена мінімальною мозковою дисфункцією, дефіцитом уваги, зниженням фонематичного сприймання та загальною моторною незграбністю. З огляду на це, теоретична модель модернізованого

логопедичного супроводу в ЗЗСО має базуватися на трьох векторах. По-перше, це диференціація та інтенсифікація підготовчого етапу за рахунок використання мультисенсорних технологій (біоенергопластика, кінезіологічні вправи, нейроігри) [5, с. 22]. По-друге, це міждисциплінарна інтеграція та командна взаємодія «логопед – вчитель початкових класів – практичний психолог – батьки» [1, с. 45]. По-третє, це профілактика письмових порушень, що передбачає паралельний розвиток мовленнєвого аналізу й синтезу [2, с. 18].

Теоретично оновлений процес логопедичного супроводу в ЗЗСО має включати чотири взаємопов'язані блоки: діагностико-прогностичний (експрес-скринінг мовлення у вересні, виявлення дітей групи ризику), корекційно-технологічний (постановка, автоматизація та диференціація звуків із використанням сучасного дидактичного інструментарію), освітньо-інтеграційний (перенесення правильної звуковимови у реальний навчальний процес через взаємодію з вчителем) та консультативно-просвітницький (навчання батьків прийомам ненав'язливого контролю за звуковимовою дитини у повсякденному житті) [3, с. 50]. Таким чином, модернізація логопедичного супроводу полягає в переході від ізольованої корекції звуків до системної міждисциплінарної взаємодії. Основними засадами цього процесу є мультисенсорний підхід, рання профілактика вторинних порушень письма та читання, а також інтеграція логопедичних завдань у загальний освітній простір [4, с. 112].

ЛІТЕРАТУРА

1. Ілляшенко В. М. Організація логопедичної допомоги в закладах загальної середньої освіти в умовах інклюзивного навчання. *Актуальні питання корекційної освіти.* 2021. Вип. 17. С. 45–54.

2. Рібцун Ю. В. Сучасні підходи до діагностики та корекції мовленнєвих порушень у дітей молодшого шкільного віку. *Особлива дитина: навчання і виховання.* 2022. № 2. С. 18–27.

3. Савченко М. А. Методика виправлення вад вимови у дітей : навч. посіб. Київ : Освіта, 2013. 160 с.

4. Тарасун В. В. Логопедія. Дислалія : підручник. К. : Видавничий Дім «Слово», 2020. 280 с.

5. Фомічова Л. І. Логопедія. Дислалія : навч. посіб. Суми : Університетська книга, 2019. 212 с.